

वितव्य" इति च स्रष्टाराक्षसम् । [आज्ञानुक्ते दासादौ
आज्ञावह पु० आज्ञां वहति वह-अच् । आदेशवाहके
आज्ञासम्पादिन् पु० आज्ञाम् आदिष्टविषयं सम्पादयति
सम्+पद+णिच्-णिनि ईत० स० स्त्रियां ङीप् । आदिष्ट
विषयसम्पादके अनुक्ते दासादौ ।

आज्य न० आज्यते आ+अनुज-क्यप् नलोपः । १ इते । "सर्पि-
र्विलीनमाज्यं स्याद्वनीभूतं दृतं भवेदित्युक्ते २ विलीने सर्पिषि
'क्षुवेण दक्षभागादाज्यं गृहीत्वा' भवदेवः 'पूतं पवित्रे शे-
वाज्यमापः शुभन्तु सैनसः" इ० पदमन्त्रः ३ श्रीवासि चन्द्रे
पु० अजयपालः । "आजिमोयुस्तस्मादाज्यानामाज्यत्वमिति
निरुक्ते सामस्तोमभेदे । स च "स्तोमः सामवि० ब्रा० भा० उक्तः
"वह्निप्रवमानस्तुतस्व आद्यम् अग्न आयाहि वीतये"
इत्यादि सूक्तम्, आनो मित्वावरुण इति द्वितीयम् । "आयाहि
सुच्य आहत इति तृतीयम् । "इन्द्राग्नी आगतमित्यादि
चतुर्थम्" उत्तरा० १ प्र० २, ५, ६, ७, सूक्तानि तान्येतानि
प्रातः सवने गायत्रिसाक्षा गीयमानानि आज्यस्तोत्रा-
ख्युच्यन्ते तेषु चाज्यस्तोत्रेषु पञ्चदश स्तोमो भवति तस्य
स्तोमस्य विष्टुतिरेवमाह्वयते । "पञ्चभ्यो हिकरोति
स तिसृभिः स एकया स एकया पञ्चभ्यो हिकरोति स
एकया स तिसृभिः स एकया पञ्चभ्यो हिकरोति स
एकया स एकया स तिसृभिः" सामविधानब्राह्मणम्
"एवं तिरावर्च्यं तत्र प्रथमाष्टत्तौ प्रथमायास्त्रिरा-
ष्टत्तिः द्वितीयाष्टत्तौ मध्याया स्त्रिरभ्यासः । तृतीयाष्टत्तौ
उत्तमायास्त्रिरभ्यासः । सोऽयं पञ्चदशस्तोम इति"

आज्यदोह न० सामवेदिपात्रे सूक्तभेदे "वामदेव्यं दृष्ट्वा साम
ज्येष्ठसाम रथन्तरम् । तथा पुरुषसूक्तञ्च रुद्रसूक्तं ततः
परम् । आज्यदोहानि सामानि शान्तिकं भास्वदानि च ।
पश्चिमे द्वारपाक्षौ तु पठेतां सामगौ तथा" दानपारि०
पु० तानि च सामानि देवव्रतसंज्ञकानि त्रीणि यथा ।
"अधि पतायि मित्वा पतायि जलप तायि स्वाः प तायि
धनप ता २, यि ना २, माः । मन्युना दलह्वा स्त्र-
व्येण स्वराद्यन्तेन मध्या दक्षिणास्य प्रिया तनूराक्षा
विशं दाधार । दृष्टमस्त्वष्टा दृष्टेण यचीपतिरन्तेन पयः
दृष्टिव्या दृष्टिकोऽग्निना विश्वं भूतम् । व्यभवो वायुना
विश्वाः । प्रजा अभ्यपयथा वषट्कारेणाह्वाभाक् सोमेन
सोमपाः समिज्या परमेष्ठी । ये देवादेवाः । दिविषदः ।
स्वलेभ्यो वो देवादेवेभ्यो नमः । ये देवादेवाः । अन्तरि-
क्षदः । स्वलेभ्यो० । ये देवा० । पृथिवीषदः । स्वलेभ्यो० ।

ये देवा० । असुपदः । स्वलेभ्यो० । ये देवा० दिविसदः ।
स्वलेभ्यो० । ये देवा० । आशासदः । स्वलेभ्यो० । अव-
ज्यामिव धन्यने विते मन्युक्षयामसि मृडतां न हृह अस्म-
भ्यम् । इडा २, ३, भा । यददं विश्वं भूतं युयो
२, । आउ । वा २, ३, ना २, ३, ४, माः ॥ १॥ अ-
धिप तायि मित्वा तायि जलप तायि । स्वः-
प तायि धनप ता २, यि । ना २, माः । नम
उत्ततिभ्यश्चोत्तन्वानेभ्यश्च नमो नीपङ्क्तिभ्यश्चोपवीतिभ्यश्च न-
मोऽस्यङ्गाश्च प्रतिदधानेभ्यश्च नमः प्रविध्यङ्गाश्च प्रव्याधि-
भ्यश्च नमः स्वरङ्गाश्च स्वारिभ्यश्च नमः श्रीहभ्यश्च आयि-
भ्यश्च नमः स्त्रिष्टङ्गाश्चोपतिष्ठङ्गाश्च नमो यते च विद्यते च
नमः पथे च विपथाय च व्यज्यामिव धन्यने इत्यादि प्रा-
ग्वत् ॥ २॥ अधिप । तायि । मित्वा । तायि जलप ।
तायि । स्वःप । तायि । धनप । ता २, यि । ना २,
माः । नमोऽज्ञाय नमोऽज्ञपतय एकाक्षाय साधपसादाय
च नमो नमः । रुद्राय तीरसदे नमः स्थिराय स्थिरधन्यने
नमः प्रतिपदाय च पटरिणे च नमः स्त्रियस्यकाय च कपर्दिने
च नम आश्वयेभ्यश्च प्रत्याश्वयेभ्यश्च नमः क्रव्येभ्यश्च विरिम्भे-
भ्यश्च नमः संष्टे च विष्टे च व्यज्यामित्यादि पूम्ने
वत् ३ । (सामारण्यौ ५ प्र० १ अ० ६, ७, ८ गा०) गाना-
शक्तौ अधिपतये इत्याद्यनुगाकं त्रिधा जपेत् अधिपतये
मित्वापतये जलपतये स्वःपतये धनपतये नम इत्येव
पठनीयमेवमप्येऽपि अस्यभ्यमित्यनन्तरं य इदं विश्वं
भूतं युयोवे नम इति नीपङ्कीत्यत्र निपङ्कीत्येव पठनीयः
मन्यत् गानांशं स्तोमं विहाय समानम् ।

आज्यप पु० आज्यं पिबन्ति आज्य+पा-क उप० स० । एकाक्षस्य
उत्वे वैश्वानां पिष्टदेवेषु । "सोमपा नास विप्राणां
क्षत्रियाणां हविर्भुजः । वैश्वानामाज्यपा नाम ऋक्षाणां
सु काविनः" मनुः । "एलक्ष्यस्याज्यपाः पुत्राः" इति
भा० आ० प० । "देवा आज्यपा आवहेति" "देवा आ-
ज्यपा अग्निं होतायावहेति" च शत० ब्रा० ।

आज्यभाग पु० आज्यस्य भागः । १ इत्येकदेशे "सरस्वत्याज्य-
भागा भवति" शत० ब्रा० । इतस्य २ वैदिकाकृतिभेदे च स च
ऋग्वेदिनामग्नेरुत्तरभागे क्षुवेणाग्नये दीयमान आकृति-
विशेषः तद्वक्षिणभागे सोमाय दीयमान आकृतिभेदश्च ।
"तूष्णीमावाध्यावादावाज्यभागौ जुहुयादज्ये स्वाहा सो-
माय स्वाहेति" आश्व० गृ० । यजुर्वेदिनाम् अग्नेये स्वाहा
इदमज्ये इति रुद्ररूपं भा० । सोमाय स्वाहा इदं